

**Proiectul instituțional ”PATRIMONIUL CULTURAL NAȚIONAL ȘI UNIVERSAL ÎN SISTEMUL
EDUCAȚIONAL”, Cod. 15. 817.06.17F**

Director de proiect – dr., conf. univ. Valentina URSU.

Perioada de realizare: 2015-2019

Obiectivul general al proiectului: cercetarea problemei valorificării patrimoniului cultural național și universal la treapta învățământului gimnazial, liceal și universitar în Republica Moldova.

Domeniul de aplicare:

Studiile realizate și publicate de către membrii grupului de lucru vor putea fi utilizate la lecțiile de *Istorie, Educație civică, Educație muzicală, Dirigenție, Istorie, cultură și tradiții ale popoarelor conlocuitoare din Republica Moldova etc.* în gimnazii și licee. Ele pot prezenta interes ca suport informațional și în cursurile universitare la Facultățile de Istorie, Filologie, Arte Plastice, Muzică, Teatru, Arhitectură, Arte vizuale, Jurnalism, etc. de la Ciclul I - Licență și Ciclul II - Masterat. De organizarea tuturor conferințelor, seminarelor metodologice, meselor rotunde pot beneficia directorii adjuncți în probleme de educație, conducătorii de ateliere artistice, coregrafice, ansambluri folclorice, conducători de orchestre și tarafuri, precum și studenții Facultății de Istorie și Geografie a UPS ”Ion Creangă”, elevii claselor a V-a a XII-a din mai multe instituții de învățământ preuniversitar din țară.

Componența nominală:

- Ursu Valentina, dr. în istorie, directorul proiectului, cercetător științific superior
- Cozma Valeria, dr. în istorie, cercetător științific superior
- Lisnic Angela, dr. în istorie, cercetător științific superior
- Burlacu Valentin, dr. în istorie, cercetător științific
- Enachi Valentina, dr. în istorie, cercetător științific
- Samoilenko Valentina, lector superior, cercetător științific
- Zagoreț Cristina, master în științe umanistice, laborant superior
- Pintilii Ecaterina, masterandă, laborant superior
- Hohlov Ana, studentă, laborant superior
- Filimon Ludmila, masterandă, laborant superior.

Rezultate obținute:

În rezultatul desfășurării cercetărilor științifice de către membrii grupului de lucru au fost obținute mai multe rezultate.

Dr. Valentin BURLACU a remarcat importanța luptei moldovenilor pentru cultura națională în anul 1917 în procesul de Unire a Basarabiei cu România; a examinat modul de interpretare a Actului Unirii Basarabiei cu Romania în sistemul cultural propagandistic din RSSM (anii 1960-1970). A determinat consecințele antrenării istoricilor din RSSM în campaniile propagandistice ale partidului comunist în perioada anilor 1960-1980 și reflectării acestor aspecte în manualele școlare de Istorie. A examinat problemele de predare/învățare a culturii naționale și universale în manualele de Istorie pentru cl. a XII-a.

Dr. Valeria COZMA a determinat rolul pe care îl are universitatea în valorificarea patrimoniului cultural, a pus în evidență aportul profesorilor Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” la elaborarea primelor manuale de istorie post-sovietice: studiu de caz Istoria modernă. Cercetătoarea a evaluat câteva componente ale patrimoniului științific și tehnic universal din sec. XIX și XX și

prezentarea acestora în cursurile universitare. A cercetat problema reflectării culturii naționale din epoca modernă în manualele de Istorie pentru cl. a VIII-a.

Dr. Valentina ENACHI a analizat mecanismele propagandei sovietice în anii '70-'80 ai secolului XX și a interpretat politicile geostrategice și culturale influențate de propaganda comunistă. A examinat modul de expunere a valorilor culturale în mai multe publicații periodice din Republica Moldova și influența lor asupra elevilor și studenților. A determinat mecanismele de îndoctrinare și promovare a politicului și consumului prin intermediul atât a presei scrise, cât și a celei electronice. A examinat particularitățile reprezentării patrimoniului cultural în manualele de Istorie pentru învățământul preuniversitar din URSS, precum și subiectele din cultura medievală în manualele pentru cl. a VI-a din Republica Moldova. A promovat introducerea cursului de „Educație mediatică” în programele de studii.

Dr. Angela LISNIC a examinat reperele conceptuale privind evaluarea manualelor școlare: studiu de caz: manualele pentru cl. a IV-a. A analizat elementele culturii și patrimoniului cultural din epoca antică în manualele de Istorie pentru cl. a X-a. A elucidat tema *Viața cotidiană* ca subiect de studiu la disciplina *Istorie* în curriculum-ul preuniversitar. A expus posibilitățile valorificării patrimoniului cultural prin prisma transdisciplinarității. A cercetat foile de parcurs academic a cadrelor didactice din RSSM cu referințe la arhiva Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și a stabilit modelele de performanță în cariera didactică în RSSM. A argumentat necesitatea sensibilizării tineretului studios în receptarea valorilor culturii naționale.

Valentina SAMOILENCO a examinat reflectarea patrimoniului cultural material și imaterial în cursul opțional „Educație interculturală”. A analizat modul de prezentare a obiceiurilor și tradițiilor de *Mărțișor* și a obiceiurilor și tradițiilor *Pascale* în arealul românesc pentru elevii de la treapta învățământului preuniversitar. A descris și a interpretat câteva obiceiuri și tradiții în cadrul sărbătorilor calendaristice, precum și a analizat folclorul alcătuit și interpretat de adulți pentru copii. A pus în evidență similitudinile și particularitățile obiceiurilor, tradițiilor și superstițiilor de *Dragobete* în câteva zone etnografice ale Republicii Moldova.

Dr. Valentina URSU a cercetat principalele modalități de valorificare a patrimoniului cultural în instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar. A analizat modul de prezentare a patrimoniului material și imaterial în manualele de Istorie pentru cl. a V-a - a VI-a, a valorilor culturale în Curriculum și manualele de „Educație civică” pentru gimnaziu și liceu. A remarcat rolul universităților din Republica Moldova în formarea specialiștilor în domeniul patrimoniului cultural. A examinat modul de valorificare a patrimoniului cultural în sistemul educațional preuniversitar și universitar prin activități extra-curriculare. A determinat particularitățile colaborării Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău cu alte instituții de cercetare din Republica Moldova și din alte țări în domeniul patrimoniului cultural, enunțând perspectivele acestor colaborări. A apreciat rolul studenților și masteranzilor în cercetarea patrimoniului material și imaterial național. A pus în evidență contribuția mai multor profesori universitari în promovarea moștenirii culturale naționale și universale.

Principalele rezultate obținute de membrii grupului de lucru:

Au fost identificate realizările, problemele și dificultățile în predarea și cunoașterea patrimoniului cultural în sistemul învățământului gimnazial și liceal. Analizând prezentarea patrimoniului cultural în Curriculum și manualele de „Istorie”, editate în URSS și Republica Moldova, a celor de „Educație civică”, precum și a Curriculum-ului pentru „Educație interculturală”, „Istoria locală”, „Educația moral-spirituală”, „Istoria, cultura și tradițiile poporului rus”, s-a constatat că acestea cuprind puține informații referitoare la patrimoniul material și imaterial, mobil și imobil din Republica Moldova. Reieșind din aceste constatări membrii grupului de lucru au prezentat sugestii și propuneri de îmbunătățire a procesului de studiere a culturii.

A fost examinată problema cunoașterii de către elevii din învățământul gimnazial și liceal a obiectelor patrimoniului cultural național și local, a contribuției unor personalități artistice în evoluția societății. S-a constatat că spre deosebire de elevii de la treapta gimnazială liceenii se informează din variate surse pentru a completa cunoștințele din domeniul culturii. Ei au enumerat mai multe personalități

din sfera muzicii, literaturii, teatrului, cinematografului, artelor plastice, atât din cultura românească, cât și din cultura universală. Bucură regăsirea în răspunsurile elevilor a numelor poezilor, interpreților, artiștilor contemporani. Elevii apreciază valoarea artistică și istorică a mai multor monumente de arhitectură din localitățile lor de baștină. Totodată, este îngrijorător faptul că mulți elevi află informații noi doar din surse informaționale, citind puțin. Foarte multe din afirmații au fost greșite. Unii elevi au fost în dificultate de a da răspunsuri la mai multe întrebări din chestionare. Acest fapt poate fi interpretat ca lipsa cunoștințelor sau interesul scăzut al elevilor respectivi față de domeniul culturii.

A fost argumentată importanța studierii în învățământul preuniversitar și universitar a patrimoniului național și universal și a fost motivată necesitatea includerii cursului „Istoria culturii naționale și universale” în grila disciplinelor de studii la facultățile pedagogice pentru formarea viitoarelor cadre didactice ce cunosc și apreciază valorile culturale naționale și universale.

Sugestii au fost formulate în adresa autorilor de manuale, privind sporirea volumului materialelor cu conținut cultural, includerea în manuale și ghiduri a capodoperelor culturii artistice din spațiul Republicii Moldova, respectarea particularităților de vârstă a elevilor în expunerea informațiilor etc. Recomandări au fost formulate și în adresa Ministerului Educației, Culturii și Cercetării cu referire la actualizarea Curriculumul-ului la disciplinele școlare de bază, în vederea sporirii numărului de teme din domeniul studierii și protecției patrimoniului cultural și natural, aprobării noilor discipline opționale, ca de ex. „Educația pentru patrimoniu”, publicării mai multor culegeri de studii și creșterii în ajutor profesorilor. Concomitent, au fost expuse idei și propuneri cu privire la consolidarea colaborării școlii cu familia, instituțiile muzeale, centrele de cultură, administrația publică locală în organizarea și desfășurarea mai multor acțiuni culturale pentru elevi cu scopul valorificării tradițiilor populare ale localităților, păstrării obiectelor patrimoniului material și imaterial, consolidării relațiilor cu alte instituții de stat și non-guvernamentale preocupate de protecția moștenirii culturale.

Au fost cercetate principalele modalități de valorificare a patrimoniului cultural în instituțiile de învățământ superior la etapa actuală, determinând rolul pe care îl au aceste instituții în domeniu. Au fost remarcate schimbările intervenite în aprecierea patrimoniului național și a celui universal în învățământul superior istoric din Republica Moldova după anul 1991. Au fost comparate modalitățile de expunere și de analiză a patrimoniului cultural la facultățile de istorie în universitățile din Republica Moldova. A fost pusă în valoare contribuția a 70 de cadre didactice de la Facultatea de Istorie a UPS „Ion Creangă” din Chișinău în pregătirea profesorilor de istorie și în valorificarea moștenirii culturale naționale și universale.

Au fost analizate noi documente și materiale din fondurile Arhivei Naționale a Republicii Moldova, Arhiva organizațiilor social-politice a Republicii Moldova, Arhiva UPS „Ion Creangă” și articole din presa timpului cu referire la modul de interpretare a patrimoniului cultural național și universal în învățământul istoric universitar în perioada sovietică. A fost analizată istoriografia contemporană în procesul de revenire la valorile naționale. A fost examinat modul de expunere a valorilor culturale în mai multe publicații periodice din Republica Moldova și influența lor asupra elevilor și studenților; au fost determinate mecanismele de îndoctrinare și promovare a politicului și consumului prin intermediul atât a presei scrise, cât și a celei electronice.

Au fost determinate mai multe acțiuni privind protejarea patrimoniului cultural la etapa contemporană în Republica Moldova. Au fost cercetate și puse în valoare câteva obiective și complexe arhitecturale. A fost analizat impactul discursului ideologic asupra procesului de valorificare a patrimoniului cultural. A fost examinată experiența mai multor muzee, asociații obștești, structuri internaționale.

Au fost organizate câteva manifestări științifice naționale și cu participare internațională: Masa rotundă „Patrimoniul cultural în sistemul educațional: între teorie și practică”, 12 noiembrie 2015; 3 seminare metodologice pentru profesorii școlari în anul 2015; Conferința științifică națională „Valorificarea patrimoniului în sistemul învățământului preuniversitar”, 22-23 aprilie 2016; Conferința științifică națională cu participare internațională „Patrimoniul cultural național și universal: dialog istoric”, Ediția a II-a, 27-28 aprilie 2018; Simpozionul „Centenarul Unirii. Educația în spiritul valorilor naționale din perspectiva dialogului pedagogic”, 27-29 noiembrie 2018; Masa rotundă „Valorificarea

patrimoniului prin dialogul intercultural”, 15 martie 2019. Materialele tuturor manifestărilor științifice organizate au fost publicate în culegeri tematice, repartizate în biblioteci și instituții de învățământ.

Rezultatele cercetării au fost prezentate comunității științifice din țară și de peste hotare prin: publicații științifice în reviste și culegeri naționale și internaționale; participări la forumuri științifice naționale și internaționale; organizarea manifestărilor științifice naționale și internaționale; organizarea și participarea la lansări de carte; elaborarea și perfecționarea cursurilor universitare pentru Ciclul I – Licență, Ciclul II – Master și Ciclul III – Doctorat; conducerea tezelor de licență, master și doctor pe profilul proiectului; participarea în activitatea Seminarelor științifice de profil și a Consiliilor științifice pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat, participarea în colegiile de redacție a revistelor științifice acreditate etc.

Au fost stabilite noi relații de colaborare cu instituții de învățământ superior și de cercetare de peste hotare: Ucraina, Bulgaria, Franța, România și au fost dezvoltate relațiile de cooperare științifică în domeniul cercetării patrimoniului cultural cu instituțiile de profil din țara noastră. Mai multe rezultate au fost prezentate în emisiuni Tele-Radio.

Beneficiarii proiectului:

- Cercetătorii științifici din Republica Moldova, România, Ucraina;
- Cadrele didactice din licee, gimnazii, colegii din Republica Moldova;
- Cadrele didactice din instituțiile de învățământ superior;
- Colaboratorii muzeelor;
- Directorii adjuncți în probleme de educație, conducătorii de ateliere artistice coregrafice, ansambluri folclorice, conducători de orchestre și tarafuri;
- Elevii, studenții, masteranzii, doctoranzii din Republica Moldova, Ucraina și România.

Relevanța rezultatelor științifice obținute

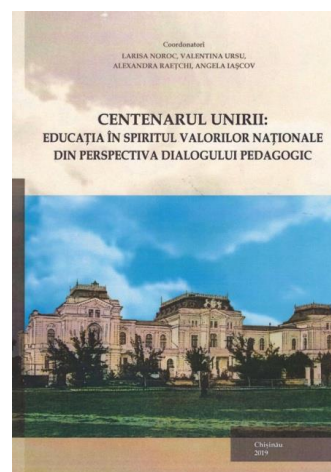
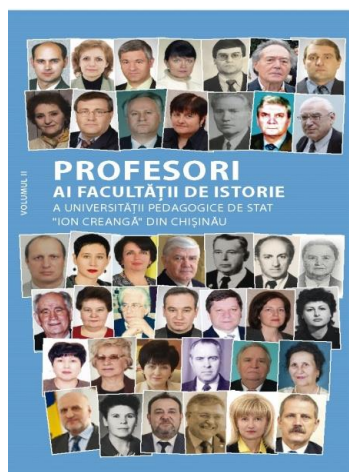
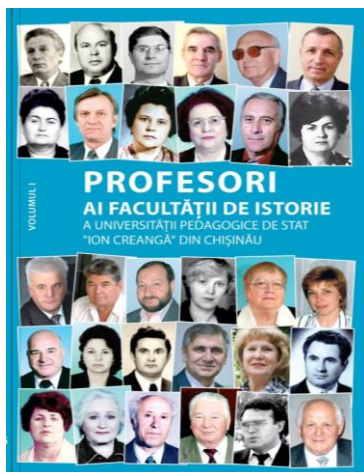
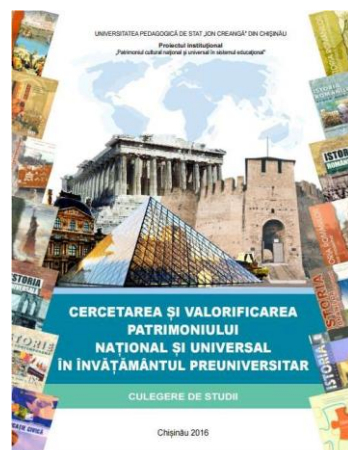
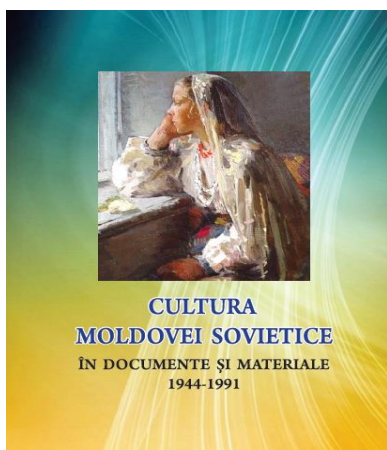
Identificarea și valorificarea patrimoniului cultural național și universal în sistemul educațional este un aspect încă insuficient elucidat în cercetările istoriografice, solicitând investigații suplimentare și aplicarea unui instrumentar metodologic corespunzător.

Realizările obținute în cadrul proiectului pe parcursul anilor 2015-2019 contribuie la stimularea proceselor de implicare civică și comunicare între generații, promovarea experienței în identificarea, protecția și valorificarea patrimoniului cultural. Rezultatele cercetării sunt deja aplicate în procesul de predare a cursurilor la diferite specialități în instituțiile de învățământ preuniversitar și superior, pot servi organelor de stat pentru elaborarea politicilor de valorificare a patrimoniului cultural național a Republicii Moldova.

Rezultatele proiectului au contribuit la completarea bazei de date tematice cu materiale ce reflectă activitatea didactico-științifică în cadrul instituțiilor de învățământ. Analiza materialului colectat a fost urmată de sistematizarea și prezentarea acestuia în vederea valorificării prin editarea mai multor culegeri de studii, utilizându-se și documente de arhivă inedite. Studiile elaborate sunt de tip analitico-sintetic, presupunând aplicabilitate și în procesul didactic, și în activitatea științifică.

Rezultatele proiectului permit societății, în special, tinerilor cercetători, să se documenteze și să conștientizeze rolul patrimoniului cultural național și universal în evoluția societății, constituie o contribuție la eficientizarea activității de cercetare a patrimoniului cultural, stimulează apariția unor noi cercetări monografice și extinderea cercetărilor în domeniu la nivel internațional, prin publicarea materialelor în reviste și culegeri științifice de peste hotare.

Principalele publicații realizate în cadrul proiectului Publicații științifice

Lucrări didactice

